

John Steinbeck • Bitmeyen Kavga

In Dubious Battle

© 1936 John Steinbeck; (renewed) 1964 John Steinbeck

Bu kitabın yayın hakları Anatolialit Telif Hakları Ajansı aracılığıyla
McIntosh & Otis, Inc.'den alınmıştır.

Bu kitabın çeviri yayın hakkı Rasih Güran'ın temsilcisi
Onk Ajans Fikir ve Sanat Eserleri A.Ş.'den devralınmıştır.

İletişim Yayınları 3034 • Dünya Edebiyatı 277

ISBN-13: 978-975-05-3140-8

© 2021 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2021, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYAN Necdet Dümelli

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Maynard Dixon, "Özgür Söylev", 1934

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Büşra Bakan

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırım Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

John Steinbeck

Bitmeyen Kavga

In Dubious Battle

ÇEVİREN *Rasih Güran*

JOHN STEINBECK 27 Şubat 1902'de Salinas, Kaliforniya'da doğdu. Çocukluğunda, yaz tatillerinde Salinas civarındaki çiftliklerde çalıştı. Salinas Lisesi'nden mezun olduktan sonra 1920 ve 1926 yılları arasında Stanford Üniversitesi'nde İngiliz Edebiyatı bölümünde okudu fakat mezun olmadan okuldan ayrıldı. Uzun süre işçilik yaptı, turist rehberi olarak çalıştı. İlk kitabı *Altın Kuşa* 1929'da yayımlandı. 1930'da Carol Henning'le evlendi. İlk kitabını *Cennet Çayırı* (1932), *Al Midilli* (1933) ve *Bilinmeyen Bir Tanrıya* (1933) takip etti. Satış başarısı yakalayan ve kendisine ün kazandıran kitabı ise *Yukarı Mahalle* (1935) oldu. Bu yıllarda, Büyük Buhran ve çiftçileri zor durumda bırakan toz fırtınaları Steinbeck'in kitaplarında önemli bir yer tutmaya başladı. *Bitmeyen Kavga* (1936), *Fareler ve İnsanlar* (1937) ve *Gazap Üzümleri* (1939) eleştirmenler, okuyucular tarafından büyük bir ilgiyle karşılandı. *Gazap Üzümleri* 1940 Pulitzer Ödülü'ne ve Ulusal Kitap Ödülü'ne layık görüldü. Romanlarının yanı sıra *Krizantemler* (1937) ve *Uzun Vadi* (1938) adlı öyküleri yayımlandı. Bu dönemde biyolog Ed Ricketts'le kurduğu dostluk, Steinbeck'e kitap yazmak için maddi ve manevi desteği sağladı. 1941'de biyolog arkadaşına yardım etmek için Meksika'ya gitti ve bu seyahat, kitapları için önemli bir kaynak oldu. 30'lu yılların ikinci yarısında yakaladığı başarıyı, 1942'de yayımlanan *Ay Batarken*'le sürdürdü. Aynı yıl, Carol'la olan evliliği sona erdi ve Gwyndolyn Conger'la evlendi. İkinci Dünya Savaşı yıllarında savaş muhabirliği yaptı. Savaş sonrasında arka arkaya *Sardalye Sokağı* (1945), *Asiler Otobüsü* (1947), *İnci* (1947) adlı kitaplarını çıkardı. 1944 ve 1946'da iki oğlu oldu: Thomas Myles ve John. 1948'de Gwyndolyn'le boşandılar ve 1950'de Elaine Scott'la evlendi. *Çılgın Dünyadan Uzak* (1951), *Cennetin Doğusu* (1952), *Tatlı Perşembe* (1954), *Ben Bir Devrimciyim* (1954), *Pippin IV'ün Kısa Süren Saltanatı* (1957), *Bir Savaş Vardı* (1958), *Kaygılarımızın Kışı* (1961) yayımlandı. 1962'de Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Komite, yazarın "duygudaşlık yoluyla yarattığı mizah ve keskin bir toplumsal anlayışla bir araya getirdiği gerçekçi ve yaratıcı üslubu" nedeniyle bu ödülü verdiğini açıkladı. Ardından *Köpeğim Charley ile Amerika Yollarında* (1962) ve *Amerika ve Amerikalılar* (1966) yayımlandı. 1966'da, dedesinin de yaşadığı ve hayatını kaybettiği topraklara, İsrail'e seyahat etti. 1968'deki grip pandemisinde, New York'ta, 20 Aralık'ta kalp yetmezliğinden hayatını kaybetti.

Onun saltanatına karşı hoşnutsuzluklarını göstermeye kalkışan
Sayısız ruh silahlandılar, ben de
Onun büyük gücüne karşın bu güçle karşı koymak istedim,
Cennet çayırlarında, bir bitmeyen kavgada.
Ve tahtını sarstım... Savaş kaybedildi, ne çıkar?
Daha her şey kaybolmadı: Yenilmez irade,
Ve öç alma hırsı, sonsuz kin,
Ve teslim olmayan ya da baş eğmeyen cesaret;
Bütün bunlar kaldıkça ne ile başa çıkılmaz ki?

– John Milton, *Kaybolan Cennet*

Sonunda akşam olmuş, dışarıda, caddede elektrikler yanmıştı. Köşedeki lokantanın neon yazısı yanıp sönüyor, havaya ikide bir koyu kırmızı bir ışık fırlatıyor ve Jim Nolan'ın odasını tatlı bir kızılığa boğuyordu. Jim ayağını beyaz yatak örtüsüne dayamış; küçük, sert, salıncaklı bir sandalyede iki saattir oturuyordu. Nihayet ortalık iyice kararınca ayağını yataktan indirdi ve uyuşmuş bacaklarına eliyle vurdu. Bir an kıpırdamadan öylece durdu. Baldırları karıncalanıyordu. Sonra ayağa kalktı, elektrik düğmesine uzandı. Oda birdenbire aydınlandı, eşyalar meydana çıktı: büyük, beyaz yatak ve üzerinde bembeyaz pikesi, ceviz konsol, koyu renk dokumasına kadar eskimiş beyazlı kırmızılı halı.

Jim köşedeki lavaboya gitti, ellerini yıkadı ve saçlarını, parmaklarıyla tarayarak ıslattı. Lavabonun yukarısına gelen yerde, duvarın köşesine asılı aynaya baktı, bir an küçük mavi gözlerini süzdü. İç ceplerinin birinden kılıflı bir tarak çıkardı, düz kumral saçını taradı ve yana iyice yatırdı. Üzerinde koyu renk bir elbise, yakası açık flanel bir gömlek vardı. Bir havluyla sabunu kuruladı, ufalmış sabunu yatağın üzerinde açık duran kâğıt torbaya attı. Torbada bir tıraş bıçağı, dört çift yeni çorap ve bir tane daha gri flanel gömlek vardı. Odaya göz gezdirdi ve sonra torbanın ağzını kapattı. Bir defa daha şöyle bir aynaya baktı, sonra ışığı söndürdü ve odadan çıktı.

Halsız, dar merdivenlerden indi, antrenin yanındaki kapıya parmağıyla vurdu. Kapı hafifçe aralandı. Bir kadın baktı ve sonra kapıyı ardına kadar açtı. Iriyarı, sarışın bir kadın meydana çıktı. Dudağının kenarında siyah bir et beni vardı.

Kadın gülümsedi, "Ba... Bay Nolan," dedi.

"Ben gidiyorum," dedi Jim.

"Ama, herhalde yine geleceksiniz. Odanızı başkasına vermeyeyim, değil mi?"

"Hayır. Bütün gidiyorum. Mektup aldım."

Kadın şüphelendi. "Buraya hiç mektubunuz gelmedi ama," dedi.

"Çalıştığım yere geldi. Artık dönmeyeceğim. Size bir haftalık peşin kira vermiştim."

Kadının yüzündeki gülümseme yavaş yavaş kayboldu. Yüz ifadesinde büyük bir değişiklik olmamakla birlikte kızdığı anlaşılıyordu. Sert sert, "Ama bana bir hafta önce haber vermeliydiniz," dedi. "Âdet böyledir. Vaktinde haber vermediğiniz için paranızı geri veremem."

Jim, "Biliyorum," dedi. "Peki, öyle olsun. Ama burada daha ne kadar kalacağımı bilmiyordum ki..."

Ev sahibi yeniden gülümsedi. "Doğrusu sessiz sedasız bir kiracıydınız," dedi. "Gerçi burada çok kalmadınız ama... Bir gün yolunuz tekrar bu taraflara düşerse doğruca buraya geliniz. Size muhakkak yatacak bir yer bulurum. Gemiciler limana geldikçe her zaman bana uğrarlar. Onlara daima yatacak yer bulurum. Başka yerlere gitmezler."

"Peki, Bayan Meer, gelirim. Anahtar kapının üzerinde bıraktım."

"Işığı söndürdünüz mü?"

"Evet."

"Ben zaten yarın sabaha kadar yukarı çıkacak değilim. Biraz içeri girip bir şey içmez misiniz?"

"Yok, teşekkür ederim. Bir an önce yola çıkmalıyım."

Kadın gözlerini zekice kıstı. "Bir derdiniz var gibi. Söyleyin, belki size bir yardımım dokunur."

"Hayır," dedi Jim. "Bir derdim yok. Yeni bir işe başlıyorum da. Eh, iyi geceler, Bayan Meer."

Kadın pudralı elini uzattı. Jim torbasını öteki eline aldı ve bir an

kadının elini tuttu, parmaklarının altındaki yumuşak deriyi hissetti.

“Unutmayın,” dedi kadın, “size her zaman yatacak bir yer bulurum. Herkes döner dolaşır, yıllar sonra yine bana gelir. Gemiciler, tüccarlar...”

“Gelirim, unutmam. İyi geceler.”

Jim kapıdan ayrıлып kaldırırma çıkan beton basamaklara ininceye kadar kadın arkasından baktı.

Jim sokağın köşesine doğru yürüdü ve bir kuyumcu dükkânındaki saate baktı: Yedi buçuk. Hızlı hızlı sağ tarafa doğru yürümeye başladı; önce büyük mağazaların, sonra belirli işlerle uğraşan dükkânların ve en sonra da toptancıların bulunduğu sokaklardan geçti. Durgun bir akşamdı; dar sokaklarda kimseler yoktu. Depo kapıları kalaslarla ve tel kafeslerle örtülmüştü. Nihayet üçer katlı tuğla binaların bulunduğu eski bir mahalleye geldi. Binaların zemin katlarında tefeci ve eskici dükkânları, üst katlarında ise piyasada tutunamamış dişçi ve avukat yazıhaneleri vardı. Jim her geçtiği kapının üzerindeki numarayı okuyordu; sonunda aradığını buldu. Karanlık bir kapıdan içeri daldı, muşamba döşeli ve basamak kenarları sarı pirinç çemberli dar bir merdivenden çıktı. Merdivenin başında küçük bir gece lambası yanıyordu; uzun koridordaki kapılardan yalnız birinin buzlu camında ışık vardı. Jim bu kapıya doğru yürüdü, üzerindeki “16” sayısına baktı ve kapıyı vurdu.

Sert bir ses işitildi: “Gir.”

Jim kapıyı açtı ve çıplak büroya girdi. İçeride küçük bir masa, metal bir dosya dolabı, portatif bir karyola ve iki sandalyeden başka bir şey yoktu. Masanın üzerinde bir elektrik ocağı duruyor, onun da üstünde, küçük bir teneke ibrikte, kahve kaynıyor ve buhar çıkıyordu. Masanın arkasında bir adam resmî bir tavırla Jim’e baktı. Önünde duran karta göz attı. “Jim Nolan mı?” diye sordu.

“Evet.” Jim, adamı dikkatle süzdü: Temiz, koyu renk bir elbise giymiş ufak tefek bir kişi. Sık saçları ortadan ayrılmıştı; sağ kulağının üzerinde bir buçuk santim genişliğinde, beyaz, yatay bir yara taranarak getirilmiş sık saçlarla örtülmeye çalışılmıştı. Gözler keskin ve siyahtı. Fırl fırl dönen bu sinirli gözler Jim’den karta, sonra duvardaki takvime, sonra bir çalar saate ve tekrar Jim’e bak-

tı. Burun büyüktü; üstü geniş, ucu ince bir burundu. Ağız muhakak ki bir zamanlar dolgun ve yumuşakmış; ama devamlı bir gerginlik ağız büzmüş ve her iki dudakta derin birer çizgi bırakmıştı. Adam kırkını geçkin değildi ama, yüzünde dayanıklılık gösteren derin çizgiler vardı. Elleri de gözleri gibi sinirliydi; kocaman eller vücuduna göre küçük kalıyordu. Uçları düz, uzun parmaklarında kalın tırnaklar vardı. Elleri, kör bir adamın etrafını yoklayan elleri gibi, dolaşıp duruyor, kâğıdın ucuna dokunuyor, masanın kenarını takip ediyor, yeleşindeki düğmelerle birer birer oynuyordu. Sağ el elektrik ocağına uzandı ve fişi çıkardı.

Jim yavaşça kapıyı kapattı, masaya yaklaştı. “Bana buraya gelmemi söylediler,” dedi.

Adam birdenbire ayağa kalktı ve sağ elini uzattı. “Adım Harry Nilson. Müracaat kartın önümde.” Jim uzatılan eli sıktı. “Otur, Jim.” Sinirli ses tatlıydı; ama zoraki bir tatlılık bu.

Jim, boş sandalyeyi aldı, masanın yanına oturdu. Harry masanın gözlerinden birini çekti. Üstü delinmiş bir kutu süt çıkardı; kutunun üzerindeki delikler kibrit çöpleriyle kapatılmıştı. Yanına bir kâse şeker ile iki kalın fincan koydu.

“Bir fincan kahve içer misin?”

Jim, “Elbette,” dedi.

Nilson, siyah kahveyi fincanlara boşalttı. “Bizde bütün müracaatlar bu yoldan geçer, Jim. Senin kartın evvela üyeli komitesine gitmiştir. Şimdi de ben, seninle konuşup hakkında bir rapor hazırlayacağım. Komite raporu inceleyecek ve üyeliğinin onaylanıp onaylanmaması hakkında karar verecek. Onun için biraz fazlaca sual sorarsam kusura bakma.” Sütü kahvesine boşalttı, sonra başını kaldırıp baktı; gözleri bir saniye gülümsedi.

Jim, “Evet, biliyorum,” dedi. “Üye kabulünde Union League Club'den daha titiz davrandığınızı zaten işitmiştim.”

“Öyle!” Şeker kâsesini Jim'e uzattı, sonra birdenbire sordu. “Niçin partiye girmek istiyorsun?”

Jim kahvesini karıştırdı. Zihnini toplamak için yüzünü buruşturdu. Önüne baktı. “Evet... Bir sürü ufak tefek sebepler gösterebilirim. Ama en önemlisi şu: Ailem bu düzen yüzünden yıkılıp gitti. Babam işçi kavgalarında büyük silleler yedi ve sonunda ayyaş bir

adam olup çıktı. Çalıştığı mezbahayı dinamitlemek isterdi. Sonunda göğsünden bir polis kurşunu aldı.”

Harry, Jim’in sözünü kesti. “Babanın adı Roy Nolan mıydı?”

“Evet. Üç yıl önce vurdular.”

“Yazık. Baban o tarafların en mert adamıymış. Tek başına, çıplak elle beş polisi yere serermiş.”

Jim gülümsedi. “Evet, gerçekten yere sererdi, ama her defasında beş polisle değil de altı polisle karşılaşmamış olsaydı. Kavgalarda adamakıllı dayak yerd. Eve kanlar içinde gelir, yemek sobasının yanında dururdu. O zaman biz babamı kendi başına bırakırdık. Ağzımızı açıp bir tek laf söylemezdik. Yoksa hemen boşanır, ağlamaya başlardı. Sonra anam kendisini yıkarken bir köpek gibi inim inim inlerdi.” Jim bir an durdu. Sonra devam etti: “Bilirsiniz, babam mezbahada kasaptı. Kuvvetlenmek için boyuna taze kan içerdi.”

Nilson birdenbire Jim’e baktı, sonra uzaklara bakmaya başladı. Müracaat kartının köşesini büktü, sonra başparmağının tırnağıyla tekrar düzeltti. Tatlı bir sesle, “Anan sağ mı?” diye sordu.

Jim gözlerini kıstı. “Bir ay önce öldü,” dedi. “Ben hapishanedeydim. Serserilikten otuz gün hapse mahkûm edilmiştim. Anan ölüyor diye haber verdiler. Yanımda bir polisle eve gittim. Yapılacak bir şey kalmamıştı. Konuşamıyordu bile. Anam Katolik’ti. Ama babam onu kiliseye göndermezdi; kiliselerden hoşlanmazdı. Anam yatakta gözlerini bana dikmiş bakıyordu. ‘Papaz ister misin?’ diye sordum. Cevap vermedi. Yine öylece bana bakıp durdu. Sabaha karşı saat dört sularında öldü. Hiç de ölmüşe benzemiyordu. Cenazeye gitmedim. Belki de bırakmazlardı ya... Ben de gitmek istemiyordum zaten. Herhalde anam artık yaşamak istemiyordu. Cennet, cehennem gözünde yoktu.”

Harry sinirlenmişti. “Kahveni iç, bitir. Biraz daha koyayım. Senin dalgın bir halin var. Sakın başka bir şey kullanmayasın?”

“Uyuşturucu mu? Hiçbir zaman...”

Nilson bir kâğıt parçası çekip çıkardı ve üzerine bir-iki not yazdı. “Niye seni serserilikten hapse attılar?”

Jim kesin bir davranışla anlatmaya başladı. “Tulman’ın büyük mağazasında çalışıyordum. Ambalaj kısmı şefiydim. Bir gece si-

nemaya gitmiştim. Sinemadan dönerken Lincoln Meydanı'nda bir kalabalık gördüm. Ne olduğunu anlamak için durup baktım. Parkın ortasında bir adam söz söylüyordu. Daha iyi görebilmek için Senatör Morgan heykelinin kaidesine çıktım. Sonra birdenbire sirenler işitildi. Polislerin yan taraftan çıktığını gördüm. Bir kısmı da arkadan geliyordu. Bir polis, haberim olmadan tam ense köküne bir sopa indirdi. Ayıldığını zaman serserilikten mahkûm edilmiş olduğumu gördüm. Uzun zaman kendime geledim. Sopa tam şurama inmişti.” Jim parmaklarını ense köküne bastırdı. “Heriflere, ‘Ben serseri değilim, iş gücü sahibiyim, isterseniz Tulman mağazasının müdürü Bay Webb’i çağırıp sorun,’ dedim. Çağırıp sordular. Webb, evvela, benim nerede yakalandığımı sordu. Polis komiseri, ‘Solcu bir mitingde yakaladık,’ dedi. Sonra Bay Webb beni tanımadığını söyledi. İşte o zaman şapa oturduk.”

Nilson kızgın ocağın fişini tekrar prize soktu. İbriğin içinde kahve fıkırdamaya başladı. “Sarhoş gibisin, Jim. Neyin var?”

“Bilmiyorum. Üstümde bir sersemlik var. Geçmişimle bütün ilgimi kestim. Buraya gelmeden önce oturduğum yerden ayrıldım. Oysa bir haftalık kirasını peşin vermişim. Artık oraya da dönmemek ve ilişiyimi büsbütün kesmek istiyorum.”

Nilson, kahve fincanlarını doldurdu. “Bana bak Jim, parti üyesi olmanın ne demek olduğunu sana anlatmak isterim! Verilecek her kararda oy hakkın vardır, ama mesele bir defa oya konulup kararlaştırıldı mı, verilen karara boyun eğmek zorundasın. Savaşın içinde faal olarak çalışanlara paramız olduğu zaman ayda yirmi dolar yiyecek bedeli vermeye çalışırız. Ama ben bugüne kadar paramızın olup da bunu verdiğimiz görmedim doğrusu. Şimdi sana yapacağın işi söyleyeyim: Kavganın içinde, işçilerle birlikte çalışacaksın ve günde bazen on altı, bazen on sekiz saat çalıştıktan sonra parti görevlerini yapacaksın. Yiyeceğini, bulunduğun yerden çıkarabilirsen ne mutlu sana. Bütün bunları yapabilecek misin?”

“Evet.”

Nilson, parmaklarının uçlarıyla masanın ötesine berisine dokundu. “Amaçları uğruna savaştığın insanlar bile bazen senden nefret edeceklerdir. Bunu da biliyor musun?”

“Evet.”

“Peki, o halde niçin partiye girmek istiyorsun?”

Jim’in gri gözleri şaşkın bir halde hafifçe kapandı. Sonunda, “Hapiste birtakım partililer gördüm,” dedi. “Bana birçok şeyden bahsettiler. Eskiden, bütün ömrümce, her şey bana karmakarışık görünmüştü. Ama onların hayatı hiç de benimki gibi karmakarışık ve başıboş değildi. Ben de bir şey için çalışmak istiyorum. Şimdi ölü bir haldeyim. Belki yeniden yaşamaya başlayabilirim diyorum.”

Nilson, başıyla tasdik etti. “Anlıyorum. Hakkın var. Okulda kaç yıl okudun?”

“Ortaokulun ikinci sınıfına kadar. Sonra işe atıldım.”

“Ama çok okumuş gibi konuşuyorsun...”

Jim gülümsedi. “Epeyce kitap okudum da ondandır. Babam okumamı istemezdi. Okursam ailemi bırakıp kaçırım diye korkardı. Ama ben yine okudum. Bir gün parkta bir adama rastlamıştım. Adam bana okunacak kitapların listesini verdi. Ah, bilmezsiniz, çok ama çok okudum. Listede Platon’un *Devlet*’i, *Ütopya*; Bellamy, Herodot, Gibbon, Macaulay, Carlyle, Prescott gibi, Spinoza, Hegel, Kant, Nietzsche ve Schopenhauer gibi filozofların eserleri vardı. Bana *Das Kapital*’i bile tavsiye etmişti. Adam biraz akıldan sakatmış, kendisi öyle diyordu. Hiçbir şeye inanmazmış, ama yine de okumak istermiş. Belirli bir amacı olan kitapları severmiş.”

Harry Nilson bir süre hareketsiz durdu. Sonra, “Neden bu kadar dikkatli davranmamız gerektiğini anlıyorsun herhalde,” dedi. “Partimizde sadece iki ceza vardır: Biri ihtar, diğeri ihraç. Görüyoruz ki, partiye girmeyi çok istiyorsun. Ben seni tavsiye edeceğim. İyi bir gençsin. Bununla birlikte, çoğunluk girmenden yana karar vermezse giremezsin.”

Jim, “Teşekkür ederim,” dedi.

“Şimdi bana bak, gerçek ismini kullandığın takdirde bundan zarar görecektir akrabalar var mı?”

“Bir dayım var, Theodor Nolan. Kendisi teknisyendir. Ama ne olacak, Nolan isimli adam çok.”

“Evet, çok. Paran var mı?”

“Üç dolar kadar param var. Daha çok vardı, ama cenazeye harcadım.”

“Peki şimdi nerede kalacaksın?”

“Bilmiyorum. Artık her şeyle ilgimi kestim. Hayata yeniden başlamak istiyorum. Eskinin herhangi bir şeyini istemiyorum.”

Nilson, portatif karyolanın etrafına bakındı. “Ben bu büroda yaşıyorum,” dedi. “Burada yiyip, içip yatıyor ve çalışıyorum. Eğer yerde yatabilirsen, birkaç gün burada kalabilirsin.”

Jim sevindi, güldü. “Olur. Hapishanede yattığım yer de bundan daha yumuşak değildi.”

“Yemek yedin mi?”

“Hayır. Aklıma bile gelmedi.”

Nilson biraz gergin bir sesle, “Parana çöktüğümü düşünüyorsan hiç durma,” dedi. “Bende hiç para yok. Sende üç dolar var.”

Jim güldü. “Haydi canım, boş ver. Gidip biraz kurutulmuş balık, peynir, ekmek, yarın et pişirmek için de bir şeyler alalım. Ben çok iyi et pişiririm. Böyle şeyler elimden gelir.”

Harry Nilson, kahvenin kalan kısmını fincanlara boşalttı. “Jim, yavaş yavaş kendine geliyorsun. Şimdi daha iyisin. Ama nasıl bir şeyin içine girdiğini bilmiyorsun; ben sana sonra anlatırım; fakat ne de olsa içine girmeyince anlayamazsın.”

Jim, Nilson’a boş boş baktı. “Sen hiç yükselmeye hak kazandığın halde seni atan, yerine başka birisini alan bir yerde çalıştın mı? Herkes firmaya bağlılıktan söz ettiği halde bu bağlılığım, milletin birbirini ispiyonlaması demek olan bir yerde çalıştın mı? Bırak Allah’ımı seversen, zaten kaybedecek hiçbir şeyim yok.”

Harry, soğukkanlı, “Nefret ve kinden başka,” dedi. “Bir zaman gelecek, artık insanlara karşı nefret ve kin beslemediğini görünce şaşacaksınız. Bilmiyorum neden böyle, ama bu çoğunlukla böyle oluyor.”